

تأثیر آموزش هوش فرهنگی بر خودکارآمدی دختران دانش آموز دوره متوسطه شهر خوی

رقیه ینگجی^۱، محمد ینگجی^۲

^۱ دانش‌آموخته کارشناسی ارشد علوم تربیتی، گرایش برنامه ریزی درسی، دانشگاه آزاد ارومیه، معلم دوره ابتدایی شهرستان خوی

^۲ دانش‌آموخته کارشناسی، رشته مهندسی عمران، دانشگاه آزاد خوی، معلم دوره ابتدایی شهرستان خوی

چکیده

هر جامعه‌ای برای برآوردن نیازهای حیاتی افراد، از نهادهایی استفاده می‌کند؛ یکی از اساسی‌ترین این نهادها، نهاد آموزشی است که تعلیم و پرورش افراد خودکارآمد، توانمند و مورد نیاز جامعه در توسعه فرهنگی و اجتماعی، نشان از نقش خطیر آن است. در این میان، مدرسه نهادی است که علاوه بر هدف ترویج و ارتقای سطح دانش، افزایش باورهای دانش‌آموزان، توانمندی علمی‌شان را نیز بر عهده دارد. هدف از پژوهش حاضر تأثیر آموزش هوش فرهنگی بر خودکارآمدی دختران دانش‌آموز دوره متوسطه شهر خوی می‌باشد. جامعه پژوهش را کلیه دختران دانش‌آموز دوره متوسطه شهر خوی تشکیل می‌دادند که از بین آنها ۵۰ نفر به صورت نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند؛ و در دو گروه آزمایش و کنترل (هر کدام ۲۵ نفر) قرار گرفتند. روش تحقیق از نوع نیمه آزمایشی بود، ابزارهای مورد پژوهش پرسشنامه خودکارآمدی موریس (۲۰۰۱) بود. با انجام پیش‌آزمون قبل از اجرای عمل آزمایشی، و پس از آزمون بعد از اجرای آزمایشی روی هر دو گروه، داده‌ها جمع‌آوری شده و سپس اختلاف نمره پیش‌آزمون و پس‌آزمون با تحلیل کوواریانس مورد بررسی قرار گرفت که پس تحلیل داده‌ها مشخص گردید که آموزش هوش فرهنگی بر خودکارآمدی کلی و ابعاد تحصیلی، اجتماعی و هیجانی خودکارآمدی اثربخش می‌باشد و باعث بهبود خودکارآمدی و ابعاد آن در دانش‌آموزان دختر متوسطه شهر خوی می‌شود.

واژه‌های کلیدی: هوش فرهنگی، خودکارآمدی، دانش‌آموز، دوره متوسطه

مقدمه

امروز جوامع پیشرفته بشری با عنایت به توسعه آموزش و پرورش خود توانسته‌اند پله‌های ترقی و توسعه همه‌جانبه را بپیمایند، در این میان شاید آموزش کار و فن‌آوری و سیاست‌گذاری مربوط به آن یکی از مهم‌ترین مباحثی است که در بحث سیاست علم و تکنولوژی باید مدنظر قرار گیرد. بیشتر کشورهای جهان، در چند دهه گذشته نگرانی‌های فزاینده‌ای را در این خصوص که نظام آموزش و پرورش، آمادگی کافی برای پرورش مهارت‌ها و دانش لازم برای کار و زندگی توأم با موفقیت را در جامعه پیچیده امروزی به شهروندان خود نمی‌دهند، شاهد بوده است. (سیف، ۱۳۸۷).

یکی از مشکلاتی که افراد به‌خصوص دانش‌آموزان با آن مواجه هستند خودکارآمدی می‌باشد. با توجه به این مطلب که عدم خودکارآمدی در زندگی و در میان قشرها و رده‌های سنی مختلف تحصیلی دیده می‌شود، به‌خصوص در محیط‌های آموزشی میان فراگیران، بسیار شایع است و با پیامدهای زیان‌باری، از جمله گرفتن نمره پایین کلاسی تا انصراف دوره‌ای همراه است. خودکارآمدی دانش‌آموزان، از معیارهای مهم برای بررسی و ارزیابی کارایی نظام‌های تربیتی هستند. از طرفی دانش‌آموزان بزرگترین سرمایه‌های انسانی در هر جامعه به‌حساب می‌آیند؛ مسأله خودکارآمدی دانش‌آموزان یکی از مسائل مهم آموزش و پرورش در تمام نقاط دنیا است. چنان‌چه بخواهیم مدارس، دانش‌آموزان موفق و کارآمدی پرورش دهند ضروری است عوامل مؤثر بر خودکارآمدی و پیشرفت آنان را بشناسیم و برنامه‌ریزی دقیق در همین راستا صورت گیرد. (محمدی گزستانی، ۱۳۹۲).

در هر جامعه‌ای دانش‌آموزان سازنده فردای آن جامعه و کسانی هستند که باید پذیرای مسئولیت‌های آن جامعه باشند. به همین دلیل است که امروزه آموزش و پرورش جایگاه ویژه‌ای دارد و مردم در سراسر دنیا در پی یافتن راه‌هایی برای بهبود آموزش و پرورش آینده‌سازان کارآمدتر هستند.

هوش فرهنگی به‌عنوان توانایی و قابلیت برقراری ارتباط مؤثر و کارآمد با افرادی با پیشینه متفاوت تعریف می‌شود. هوش فرهنگی می‌تواند بینش‌هایی را درباره توانایی‌ها و قابلیت‌های افراد فراهم کند تا بتوانند از عهده موقعیت‌های چندفرهنگی برآیند، در معادلات بین فرهنگی درگیر شوند و در گروه‌های کاری متفاوت از نظر فرهنگی عمل کنند.

حال در تعاملات فرهنگی، هوش فرهنگی برای مهارت‌های متنوع فرهنگی و بهبود عملکرد افراد مطرح است و هسته اصلی تشکیل‌دهنده آن، توانمندی افراد در تعامل سازنده با افراد یا گروه‌های اجتماعی دارای فرهنگ متفاوت است. صاحب‌نظران و پژوهشگران، این نوع هوش را سازهای چند بعدی (سه بعدی یا چهار بعدی) می‌دانند. بر همین اساس و با توجه به مسائلی که بیان شد، نظام آموزشی، محل تحول صلاحیت‌های شناختی و کسب دانش و مهارت‌های ضروری حل مسئله برای مواجهه اثربخش با مسائل و مشکلات اجتماع بزرگتر است؛ محلی است که نسل آینده سازمان‌ها و جامعه، مهارت‌ها و دانش خود را در بوتۀ آزمایش می‌گذارند و خود را ارزیابی و با افراد دیگر جامعه مقایسه می‌کنند. این محیط متنوع فرهنگی و بافت تعاملی دانش‌آموزی باید به گونه‌ای باشد که احساس باورهای خودکارآمدی دانش‌آموزان نیرومند شود و این یکی از موارد مهم است که باید مورد بررسی قرار گیرد. در این مقاله برآنیم به بررسی تأثیر آموزش هوش فرهنگی بر خودکارآمدی دختران دانش‌آموز دوره متوسطه شهر خوی پردازیم.

بیان مسأله

خودکارآمدی در واقع باورهای شخص در مورد توانایی‌هایش برای اتخاذ سطوح انتخابی عملکرد و تأثیرگذاری برای نیروهای اجتماعی - محیطی در جهت شکل‌دهی رویدادها مؤثر بر زندگی فرد می‌باشد. (حسین‌زاده، ۱۳۹۳).

خودکارآمدی تحصیلی به‌عنوان یکی از عرصه‌های بروز خودکارآمدی مورد توجه متخصصان قرار گرفته و به‌عنوان قضاوت شخص در مورد توانایی‌هایش برای سازماندهی و اجرای فعالیت‌های خاص در جهت به‌دست آوردن انواع طرح‌های عملکرد تحصیلی تعریف شده است. بر پایه شواهد تجربی و پژوهشی، باورهای خودکارآمدی از عوامل عمده تعیین‌کننده رفتار در شرایطی نظیر پیشرفت تحصیلی، انتخاب و تکمیل موفقیت‌آمیز رشته تحصیلی و شغلی، روابط بین فردی، تصمیم‌گیری در فرصت‌های متفاوت موجود در واحدهای شغلی، انتخاب راه‌حل‌های مناسب در شرایط روانی بحرانی و فشارها و بسیاری از موقعیت‌های پیشرفت می‌باشند. (فولاد چنگ، ۱۳۸۲).

یکی دیگر از زمینه‌های خودکارآمدی خودکارآمدی هیجانی می‌باشد.^۱ خودکارآمدی هیجانی بر فرآیندهای هیجانی اصلی و همچنین پیامدهای مرتبط با عملکردهای هیجانی سازگاران و ناسازگاران تأثیرگذار است. بعد دیگر از خودکارآمدی، خودکارآمدی اجتماعی، که به قضاوتی از قابلیت‌های شخصی در تعاملات و مفاهیم اجتماعی اشاره دارد. افراد با خودکارآمدی اجتماعی بالا بر این باورند که آن‌ها می‌توانند نتایج تعاملات اجتماعی را کنترل کنند. (رئوفی، ۱۳۹۱).

بنابراین، شناخت مفهوم خودباوری و خودکارآمدی در دانش‌آموزان در برخورد با مسائل و مشکلات، می‌تواند موجب پیشرفت و موفقیت آن‌ها در تمام امور، به‌ویژه در امر تحصیل شود. هوش فرهنگی به فرد کمک می‌کند تا با درک سریع و صحیح مؤلفه‌های فرهنگی مختلف، رفتاری مناسب با هر یک از آن‌ها را ارائه دهد. با توجه به این‌که یکی از عوامل اصلی کمک دانش‌آموزان در جهت موفقیت، تقویت خودکارآمدی می‌باشد. و از طرف دیگر یکی از عوامل اثرگذار در سازگاری افراد در محیط‌های آموزشی هوش فرهنگی می‌باشد. هوش فرهنگی کلید موفقیت در دنیای کنونی است که باعث می‌شود تفاوت‌های فردی درک شود و روی آن‌ها سرمایه‌گذاری شود نه این‌که آن‌ها تحمل شوند یا نادیده گرفته شوند. در این مقاله برآنیم به بررسی تأثیر آموزش هوش فرهنگی بر خودکارآمدی دختران دانش‌آموز دوره متوسطه شهر خوی بپردازیم.

فرضیه کلی

- آموزش هوش فرهنگی بر خودکارآمدی دختران دانش‌آموز دوره متوسطه شهر خوی مؤثر می‌باشد.

فرضیه‌های فرعی

- ۱- آموزش هوش فرهنگی بر بعد تحصیلی خودکارآمدی دختران دانش‌آموز دوره متوسطه شهر خوی مؤثر می‌باشد.
- ۲- آموزش هوش فرهنگی بر بعد اجتماعی خودکارآمدی دختران دانش‌آموز دوره متوسطه شهر خوی مؤثر می‌باشد.
- ۳- آموزش هوش فرهنگی بر بعد هیجانی خودکارآمدی دختران دانش‌آموز دوره متوسطه شهر خوی مؤثر می‌باشد.

تعریف واژه‌ها و اصطلاحات

خودکارآمدی

خودکارآمدی براساس چهارچوب نظریه وسیع‌تری بنام نظریه شناختی اجتماعی بنا شده است. این نظریه ادعا می‌کند که نتایج کارکرد انسان از اثر متقابل عوامل فردی (برای مثال شناخت و احساسات) رفتارها و شرایط محیطی به‌وجود می‌آید. بندورا اعتقاد دارد که هر فردی یک سیستم فردی^۲ دارد که او را بر کنترل افکار، احساسات و اعمال‌شان قادر می‌سازد. بندورا بعداً اظهار می‌کند که اعتقادات مردم درباره خودشان عوامل کلیدی در رفتارها و انگیزش آینده آن‌هاست. در نظریه شناختی

^۱ Bandura, A. (1997). Self-efficacy: The exercise of control. New York: W.H. Freeman.

^۲Self system

اجتماعی بندورا خودکارآمدی عبارت است از داوری‌های فرد درباره قابلیت‌هایش، برای سازماندهی و اجرای اعمال لازم برای به ثمر رسیدن سطوح عملکرد و پیشرفت.^۳

امروزه باورهای خودکارآمدی به‌عنوان یکی از مهمترین و اصلی‌ترین عوامل در رفتارهای انسانی محسوب می‌شوند. محققان نشان داده‌اند که باورهای خودکارآمدی به‌عنوان مهمترین تعیین‌کننده انگیزش، عاطفه، تفکر و عملکرد فرد می‌باشند. استدلال-های کلیدی بندورا درباره نقش باورهای خودکارآمدی در عملکرد انسان این است که سطح انگیزه به شرایط مطلوب و اعمال افراد بیشتر بر پایه آن‌چه که آن‌ها اعتقاد دارند قرار دارد، تا آن‌چه واقعاً درست است. به همین خاطر چگونگی رفتار انسان می‌تواند به وسیله باورهایی که در محدود توانایی‌هایش دارند بهتر پیش‌بینی شود تا به‌وسیله آن‌چه که واقعاً قادر به انجامش هستند. باورهای خودکارآمدی به ما کمک می‌کند که تعیین کنیم افراد با دانش و مهارت‌هایی که دارند چه کاری را انجام می‌دهند.

باورهای خودکارآمدی افراد بیش از سایر متغیرهایی مثل توانایی و استعداد می‌تواند پیش‌بینی کننده پیشرفت تحصیلی، انتخاب رشته و شغل و... سایر حرفه‌ها باشد. در زمینه تحصیلی، باورهای خودکارآمدی یک دانش‌آموز به قضاوت درباره انجام موفقیت‌آمیز تکالیف مدرسه اشاره می‌کند. (عسگری، ۱۳۹۲).

تحقیقات نشان داده است که خودکارآمدی یک عامل شخصی رفتارهایی هستند که بر ما تأثیر می‌گذارند و تلاش و پشتکار را زیاد می‌کند. مفهوم خودکارآمدی بندورا در زمینه‌های بسیاری از جمله در مسائل آموزشی و تحصیلی به کارگرفته شده و پژوهش‌های زیادی در مورد آن صورت گرفته است. بندورا (۱۹۹۳). بندورا به‌ویژه بر اهمیت ادراک فرد از خودکارآمدی به عنوان میانجی شناختی عمل انسان تأکید دارد. خودکارآمدی به ارزشیابی‌های شخصی افراد از قابلیت‌های عملکرد بر روی تکلیف یا مسائل خاص اشاره می‌کند.^۴

اهمیت باورهای خودکارآمدی

- ✓ تبیین و پیش‌بینی عملکردها
- ✓ تأثیر بر عواطف و هیجانات (هوش هیجانی)
- ✓ تقویت حس خودکنترلی
- ✓ سلامت جسمی و روانی
- ✓ تلاش و پشتکار
- ✓ واکنش مناسب در مقابل شکست
- ✓ انتخاب راه کارهای مناسب
- ✓ انتخاب اهداف چالش‌برانگیز

³ Pajares (2002). Overview of social cognitive theory and of self efficacy. Retrieved June 1, 2002, from <http://www.emory.edu/EDUCATION/mfp/eff.html>.

⁴ Bandura, A. (1997). Self-efficacy: The exercise of control. New York: W.H. Freeman.

ویژگی‌های افراد خود کارآمد

افراد دارای خود کارآمدی بالا از نقاط قوت و ضعف خود مطلع‌اند، آن‌ها اهداف واقع‌بینانه انتخاب می‌کنند، و از خود انتظارات معقولی دارند و از مزایای استفاده از مقابله متمرکز بر مشکل، در مقابل مقابله متمرکز بر هیجان آگاه هستند. افراد دارای خود کارآمدی بالا بسیار جراتمنداند، اجتماعی‌اند و عزت‌نفس بالایی دارند و نیز کنترل بیشتری بر زندگی‌شان دارند. کارایی شخصی زیاد ترس از شکست را کاهش می‌دهد، سطح آرزوها را بالا می‌برد و توانایی‌های مسأله‌گشایی و تفکر تحلیلی را بهبود می‌بخشد افراد خود کارآمد تکالیفی که چالش‌انگیزی بیشتری دارند را انتخاب می‌کنند و اهداف بزرگتری را برمی‌گزینند و پایداری بیشتری نسبت به آن اهداف از خود نشان می‌دهند.

افرادی که احساس خود کارآمدی بالا دارند دارای سلامت روان هستند، در مواجهه با تکلیف مشکل به جای اجتناب از آن‌ها با تکلیف چالش می‌کنند، تعهد بالایی برای رسیدن به اهداف خود دارند، شکست خود را بیشتر به تلاش ناپسند و دانش و مهارت ناقص، اما جبران‌پذیر اسناد می‌دهند. هنگام مواجهه با مشکل به جای اضطراب و ترس احساس آرامش را تجربه می‌کنند، دیدگاه گسترده‌ای از شیوه حل مسأله دارند، بعد از شکست اعتماد تضعیف شده آن‌ها به سرعت بهبود می‌یابد، در انجام تکالیف علاقه‌مندی و درگیری بیشتری از خود نشان می‌دهند و به راه‌های خود اطمینان دارند، ولی در عین حال انعطاف‌پذیر هستند.

افراد دارای خود کارآمدی بالا از نقاط قوت و ضعف خود مطلع‌اند، آن‌ها اهداف واقع‌بینانه انتخاب می‌کنند، و از خود انتظارات معقولی دارند و از مزایای استفاده از مقابله متمرکز بر مشکل^۵، در مقابل مقابله متمرکز بر هیجان^۶ آگاه هستند. افراد دارای خود کارآمدی بالا بسیار جراتمنداند، اجتماعی‌اند و عزت‌نفس بالایی دارند و نیز کنترل بیشتری بر زندگی‌شان دارند. کارایی شخصی زیاد ترس از شکست را کاهش می‌دهد، سطح آرزوها را بالا می‌برد و توانایی‌های مسأله‌گشایی و تفکر تحلیلی را بهبود می‌بخشد. (نریمانی، ۱۳۸۸).

هوش فرهنگی

با وجود تفاوت‌هایی که در تعریف هوش به طور کلی مشاهده می‌شود در رابطه با هوش فرهنگی بیشتر ناظر بر شباهت‌ها میان تعاریف مختلف هستیم. هسته اصلی تشکیل‌دهنده هوش فرهنگی توانمندی افراد یا گروه‌های اجتماعی در تعامل اجتماعی سازنده با افراد یا گروه‌های اجتماعی با فرهنگ متفاوت است. به عنوان مثال، اگر دو شهر را در نظر بگیریم که هر دوی آن‌ها در خصیه متشکل بودن از ملیت‌های چندگانه اشتراک دارند، اما در یکی بیشتر همکاری‌های اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی میان افراد با ملیت‌های مختلف مشاهده می‌شود در حالی که در دیگری بیشتر شاهد تعارض‌های اجتماعی، فرهنگی و یا اقتصادی هستیم می‌توان چنین وضعیتی را به هوش فرهنگی متفاوت ملیت‌های تشکیل‌دهنده در هر یک از دو شهر منتسب کرد.

انگ و داین (۲۰۰۸) در مقاله خود با عنوان «مفهوم هوش فرهنگی» تأکید می‌کنند که این مفهوم منعکس‌کننده توانمندی فردی برای عمل و مدیریت اثربخش در مجموعه‌های به لحاظ فرهنگی متنوع تعریف می‌شود.^۷

⁵ - Problem focused

⁶ - Emotion focused

⁷ Ang, S. & L.V. Dyne (2008). "Conceptualization of Cultural Intelligence". In Ang Soon and Linn Van Dyne (Eds.). Handbook of Cultural Intelligence: Theory, Measurement and Application (P.3-15). New York: M.E. Sharpe, Inc.

تعریف این دو از هوش فرهنگی در پاسخ به این پرسش بوده است که در نظامی که فضای سازمانی و کاری آن به شدت تحت-تأثیر جهانی شدن قرار گرفته است این ضرورت وجود دارد تا درک کنیم چرا برخی از افراد در موقعیت‌های به لحاظ فرهنگی متنوع به گونه اثربخش‌تری عمل می‌کنند و در پاسخ به چنین پرسشی است که آن‌ها بحث هوش فرهنگی را مطرح می‌کنند. (قاسمی، ۱۳۸۹).

توانایی در گردآوری اطلاعات، تفسیر آن‌ها و عمل کردن بر مبنای آن‌ها در موقعیت‌های چند فرهنگی توانایی فرد برای سازگاری موفقیت‌آمیز با مجموعه‌های نوین فرهنگی که براساس زمینه فرهنگی فرد می‌توان آن‌ها را مجموعه‌های فرهنگی نامأنوس و ناآشنا دانست و توانایی در تعامل اثربخش با مردمانی به لحاظ فرهنگی متفاوت از جمله دیگر تعاریفی است که برای هوش فرهنگی ارائه شده است.

روش تحقیق و جامعه آماری

در این جستار آموزش هوش فرهنگی متغیر مستقل و خودکارآمدی دانش‌آموزان متغیر وابسته می‌باشند. بنابراین برای نیل به نتایج مطلوب و روا و افزایش اعتبار نتایج جهت تعمیم این جستار در قالب یک طرح شبه‌آزمایشی اجرا گردید. با توجه به دسته‌بندی روش‌های تحقیق در علوم رفتاری بر اساس هدف تالیف، این جستار از نوع تحقیقات بنیادی است. جامعه آماری تحقیق حاضر شامل کل دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم شهر خوی می‌باشند که در سال تحصیلی ۹۶-۹۵ مشغول به تحصیل بودند. با توجه به آمارهای مربوطه به اداره آموزش و پرورش شهر خوی ۳۳۴۷ دانش‌آموز دختر در دوره متوسطه دوم مشغول به تحصیل بودند. نمونه پژوهشی شامل ۵۰ دانش‌آموز دختر مقطع متوسطه دوم شهر خوی می‌باشد. در تجزیه و تحلیل اطلاعات تحقیق از روش‌های آمار توصیفی فراوانی، میانگین، واریانس، انحراف معیار و خطای انحراف استاندارد استفاده شد. روش آمار استنباطی، روش تحلیل کواریانس می‌باشد که برای بررسی فرضیه‌های جستار و بررسی میزان اثربخشی روش تدریس از آن استفاده شد. لازم به ذکر است که بعد از جمع‌آوری پرسش‌نامه‌ها تمام اطلاعات از طریق نرم‌افزار SPSS⁸ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

کار تجزیه و تحلیل این است که مجموعه‌های وسیع پیچیده و حتی غیر قابل درک داده‌ها را به واحدها، الگوها و شاخص‌های قابل درک در مسائل پژوهشی تبدیل نماید. بنابراین مقصود اصلی از تحلیل یعنی تنظیم و خلاصه‌کردن داده‌ها به صورت اطلاعاتی روشن، گویا، مستدل و تفسیرپذیر به‌گونه‌ای که بتوان روابط موجود در مسائل پژوهشی را کشف و بررسی نمود.

⁸ - Statistical Package for Social Science

توصیف متغیرها

الف) متغیر مستقل:

متغیر مستقل، یک ویژگی از محیط فیزیکی یا اجتماعی است که بعد از انتخاب، دخالت یا دستکاری شدن توسط محقق، مقادیری را می‌پذیرد تا تأثیرش بر روی متغیر دیگر (متغیر وابسته) مشاهده شود. (سرمد، ۱۳۸۷). متغیرهای مستقل در این مقاله، آموزش هوش فرهنگی می‌باشد.

ب) متغیر وابسته:

متغیر وابسته تغییری است که تغییرات آن تحت تأثیر متغیر مستقل قرار می‌گیرد. متغیرهای وابسته در این مقاله خودکارآمدی و مؤلفه‌های آن (اجتماعی، تحصیلی، هیجانی) می‌باشد.

ج) متغیرهای کنترل:

- برای کنترل هر چه بیشتر آزمودنی‌ها در این مقاله موارد زیر برای گروه آزمایشی و کنترل یکسان در نظر گرفته شد:
- معلم و خصوصیات او؛ که سعی شده است با استفاده از یک معلم برای هر دو گروه کنترل شود.
  - پایه تحصیلی؛ که با انتخاب دانش‌آموزان از یک پایه کنترل شده است.
  - متغیر جنس؛ که جنس همه آزمودنی‌ها دختر است.
  - متغیر نوع مدرسه؛ که نوع مدرسه دولتی است و همه آزمودنی‌ها از یک مدرسه انتخاب شدند.

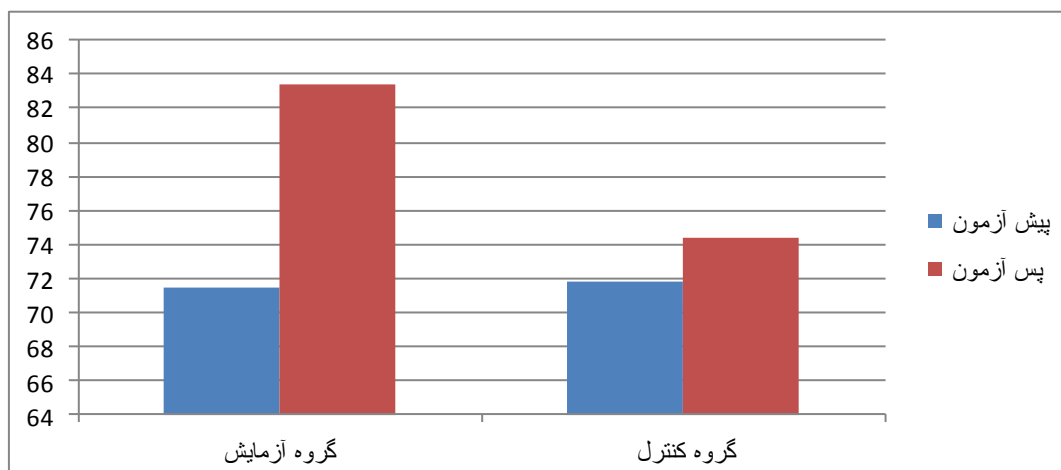
یافته‌های توصیفی متغیرها

پیش‌آزمون و پس‌آزمون خودکارآمدی به تفکیک گروه‌ها

جدول ۱: میانگین پیش‌آزمون و پس‌آزمون خودکارآمدی به تفکیک گروه‌ها

متغیر	وضعیت	گروه	کمینه	بیشینه	میانگین	انحراف استاندارد	چولگی	کشیدگی
پیش‌آزمون	آزمایشی	۵۵	۹۰	۷۱/۴	۹/۰۰۵	-۰/۵۳۰	۰/۳۸۲	
	کنترل	۵۸	۸۸	۷۱/۸	۷/۵	-۰/۱۵۰	-۰/۰۴۴	
پس‌آزمون	آزمایشی	۶۹	۱۰۴	۸۳/۴۴	۸/۹۶	-۰/۳۹۶	۰/۱۸۷	
	کنترل	۶۳	۹۱	۷۴/۳۲	۶/۶۸	۰/۱۸۷	۰/۳۶۶	

جدول ۱ میانگین نمرات و انحراف استاندارد نمرات خودکارآمدی افراد شرکت‌کننده در مقاله را به تفکیک گروه‌های آزمایشی و گروه کنترل را در پیش‌آزمون و پس‌آزمون مقاله حاضر نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود میانگین گروه آزمایشی در پیش‌آزمون ۷۱/۴ و در پس‌آزمون ۸۳/۴۴ و میانگین گروه کنترل در پیش‌آزمون ۷۱/۸ و در پس‌آزمون ۷۴/۳۲ می‌باشد. همچنین جدول فوق میزان چولگی و کشیدگی نمرات خودکارآمدی را نشان می‌دهد؛ با توجه به نتایج به دست آمده بعد تحصیلی خودکارآمدی در مرحله پیش‌آزمون و پس‌آزمون در دو گروه آزمایشی و کنترل داری چولگی و کشیدگی قابل قبولی از نظر نرمال بودن داده‌ها می‌باشند. نمودار ۱ میانگین دو گروه را در پیش‌آزمون و پس‌آزمون خودکارآمدی نشان می‌دهد.

نمودار ۱: میانگین پیش آزمون و پس آزمون خودکارآمدی به تفکیک گروه‌ها

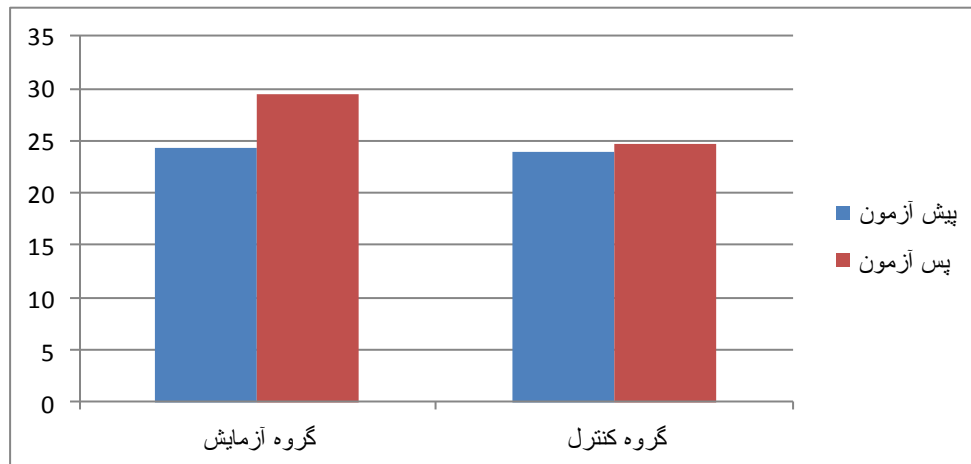
بعد تحصیلی خودکارآمدی به تفکیک گروه‌ها

جدول ۲: میانگین پیش آزمون و پس آزمون بعد تحصیلی خودکارآمدی به تفکیک گروه‌ها

متغیر	وضعیت	گروه	کمینه	بیشینه	میانگین	انحراف استاندارد	چولگی	کشیدگی
بعد تحصیلی خودکارآمدی	پیش آزمون	آزمایشی	۱۶	۳۴	۲۴/۲۴	۵/۳	-۰/۶۶۶	۰/۵۸۴
		کنترل	۱۶	۳۴	۲۳/۹۲	۵/۳۵	-۰/۹۵۴	۰/۳۴۴
	پس آزمون	آزمایشی	۲۰	۳۸	۲۹/۳۶	۵/۳	-۰/۷۹۸	-۰/۳۷۸
		کنترل	۱۷	۳۳	۲۴/۷۲	۴/۷۴	-۱/۰۲	۰/۲۲۳

جدول ۲ میانگین نمرات و انحراف استاندارد نمرات بعد تحصیلی خودکارآمدی افراد شرکت‌کننده را به تفکیک گروه‌های آزمایشی و گروه کنترل را در پیش‌آزمون و پس‌آزمون تالیف حاضر نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود میانگین گروه آزمایشی در پیش‌آزمون ۲۴/۲۴ و در پس‌آزمون ۲۹/۳۶ و میانگین گروه کنترل در پیش‌آزمون ۲۳/۹۲ و در پس‌آزمون ۲۴/۷۲ می‌باشد. همچنین جدول فوق میزان چولگی و کشیدگی نمرات بعد تحصیلی خودکارآمدی را نشان می‌دهد؛ با توجه به نتایج به دست آمده بعد تحصیلی خودکارآمدی در مرحله پیش‌آزمون و پس‌آزمون در دو گروه آزمایشی و کنترل داری چولگی و کشیدگی قابل قبولی از نظر نرمال بودن داده‌ها می‌باشند. نمودار ۲ میانگین دو گروه را در پیش‌آزمون و پس‌آزمون بعد تحصیلی خودکارآمدی نشان می‌دهد.

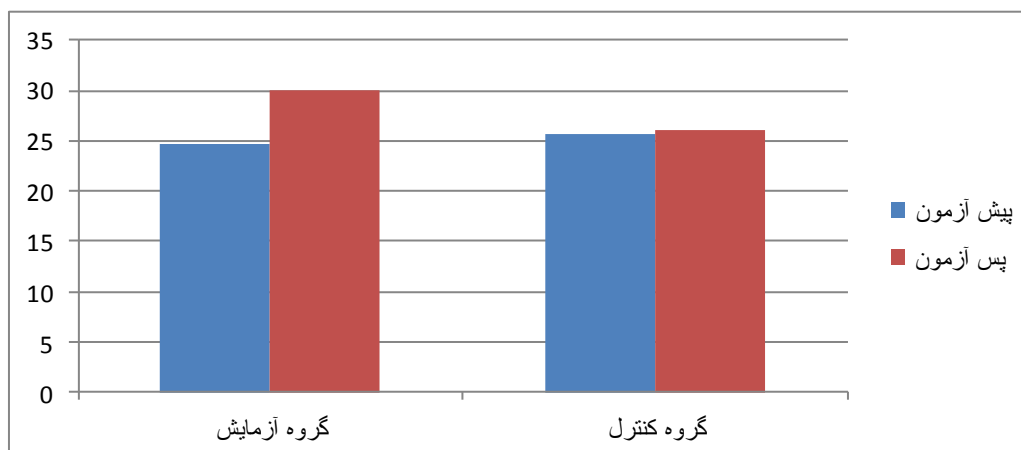
نمودار ۲: میانگین پیش آزمون و پس آزمون در بعد تحصیلی خودکارآمدی به تفکیک گروه‌ها

بعد اجتماعی خودکارآمدی به تفکیک گروه‌ها

جدول ۳: میانگین پیش آزمون و پس آزمون بعد اجتماعی خودکارآمدی به تفکیک گروه‌ها

متغیر	وضعیت	گروه	کمینه	بیشینه	میانگین	انحراف استاندارد	چولگی	کشیدگی
بعد اجتماعی خودکارآمدی	پیش آزمون	آزمایشی	۱۶	۳۴	۲۴/۷۶	۵/۳	-۰/۹۹	۰/۱۶
		کنترل	۲۰	۳۴	۲۵/۷۲	۴/۲۲	-۰/۹۲	۰/۴۷
	پس آزمون	آزمایشی	۲۲	۳۷	۳۰/۰۴	۴/۷۵	-۱/۰۲	-۰/۲۶
		کنترل	۱۸	۳۴	۲۶/۰۴	۴/۸۹	-۱/۰۶	۰/۱۶

جدول ۳ میانگین نمرات و انحراف استاندارد نمرات بعد اجتماعی خودکارآمدی افراد شرکت‌کننده در تالیف را به تفکیک گروه‌های آزمایشی و گروه کنترل را در پیش‌آزمون و پس‌آزمون تالیف حاضر نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود میانگین گروه آزمایشی در پیش‌آزمون ۲۴/۷۶ و در پس‌آزمون ۳۰/۰۴ و میانگین گروه کنترل در پیش‌آزمون ۲۵/۷۲ و در پس‌آزمون ۲۶/۰۴ می‌باشد. همچنین جدول فوق میزان چولگی و کشیدگی نمرات بعد اجتماعی خودکارآمدی را نشان می‌دهد؛ با توجه به نتایج به دست آمده بعد تحصیلی خودکارآمدی در مرحله پیش‌آزمون و پس‌آزمون در دو گروه آزمایشی و کنترل داری چولگی و کشیدگی قابل قبولی از نظر نرمال بودن داده‌ها می‌باشند. نمودار ۳ میانگین دو گروه را در پیش‌آزمون و پس‌آزمون بعد اجتماعی خودکارآمدی نشان می‌دهد.

نمودار ۳: میانگین پیش آزمون و پس آزمون بعد اجتماعی خودکارآمدی به تفکیک گروه‌ها

بعد هیجانی خودکارآمدی به تفکیک گروه‌ها

جدول ۴: میانگین پیش آزمون و پس آزمون بعد هیجانی خودکارآمدی به تفکیک گروه‌ها

متغیر	وضعیت	گروه	کمینه	بیشینه	میانگین	انحراف استاندارد	چولگی	کشیدگی
حل مسئله	پیش آزمون	آزمایشی	۱۶	۳۲	۲۲/۴	۳/۲۱	۰/۵۸۷	۰/۶۸۱
		کنترل	۱۶	۳۰	۲۳/۱۲	۳/۵	-۰/۴۷۶	۰/۰۸۷
	پس آزمون	آزمایشی	۱۹	۳۲	۲۳/۰۴	۳/۰۱	۰/۷۱۸	۰/۳۸۸
		کنترل	۱۸	۳۰	۲۳/۵۶	۳/۰۷	-۰/۳۲۸	۰/۳۶۹

جدول ۴ میانگین نمرات و انحراف استاندارد نمرات بعد هیجانی خودکارآمدی افراد شرکت‌کننده در تالیف را به تفکیک گروه‌های آزمایشی و گروه کنترل را در پیش‌آزمون و پس‌آزمون تالیف حاضر نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود میانگین گروه آزمایشی در پیش‌آزمون ۲۲/۴ و در پس‌آزمون ۲۳/۰۴ و میانگین گروه کنترل در پیش‌آزمون ۲۳/۱۲ و در پس‌آزمون ۲۳/۵۶ می‌باشد. همچنین جدول فوق میزان چولگی و کشیدگی نمرات بعد هیجانی خودکارآمدی را نشان می‌دهد؛ با توجه به نتایج به دست آمده بعد تحصیلی خودکارآمدی در مرحله پیش‌آزمون و پس‌آزمون در دو گروه آزمایشی و کنترل داری چولگی و کشیدگی قابل قبولی از نظر نرمال بودن داده‌ها می‌باشند. نمودار ۴ میانگین دو گروه را در پیش‌آزمون و پس‌آزمون بعد هیجانی خودکارآمدی نشان می‌دهد.

نمودار ۴، میانگین پیش آزمون و پس آزمون بعد هیجان خودکارآمدی به تفکیک گروه‌ها

یافته‌های استنباطی

برای تجزیه و تحلیل فرضیه‌های تالیف حاضر از آزمون تحلیل کواریانس استفاده شده است. لذا ابتدا به بررسی پیش فرض‌های (نرمال بودن داده‌ها و همگنی واریانس‌ها) آزمون تحلیل کواریانس پرداخته شد. برای بررسی فرض نرمال بودن از آزمون کولموگوروفاسمیرنف^۹ و برای بررسی همسانی واریانس‌ها از آزمون لون^{۱۰} استفاده شد. سپس بعد از اطمینان برقرار بودن پیش فرض‌ها به بررسی فرضیه پرداخته شد.

فرضیه کلی: آموزش هوش فرهنگی بر خودکارآمدی دختران دانش آموز دوره متوسطه شهر خوی مؤثر می‌باشد.

جدول ۵: نتایج آزمون کولموگروف - اسمیرنف دو گروه در فرضیه کلی

تفاوت مطلق	مثبت	منفی	آماره کولموگروف اسمیرنف	سطح معنی داری
۰/۰۶۵	۰/۰۶۵	-۰/۰۴۲	۰/۰۶۵	۰/۲۰۰
۰/۰۹۱	۰/۰۹۱	-۰/۰۷	۰/۰۹۱	۰/۲۰۰

مشاهدات جدول ۵ نتایج بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها را نشان می‌دهد. نتایج آزمون کولموگروف - اسمیرنف در خصوص داده‌های پیش‌آزمون نشان داد که آماره آن ۰/۰۶۵ که در سطح ۰/۲۰۰ معنی دار است؛ همچنین نتایج آزمون کولموگروف - اسمیرنف در خصوص داده‌های پس‌آزمون نشان داد که آماره آن ۰/۰۹۱ که در سطح ۰/۲۰۰ معنی دار است. بنابراین با توجه به سطوح معناداری فوق فرض نرمال بودن توزیع داده‌ها برقرار است.

جدول ۶: نتایج آزمون لون برای بررسی همسانی واریانس‌های دو گروه در فرضیه کلی

F	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	سطح معنی داری
۰/۵۶	۱	۴۸	۰/۴۵۹

^۹ - Two-Sample Kolmogorov-Smirnov Test

^{۱۰} - Levene's Test

مشاهدات جدول فوق نتایج آزمون لون برای متغیر خودکارآمدی را در فرضیه کلی نشان می‌دهد. در خصوص داده‌های پیش-آزمون با مقدار $F=0/56$ ، در سطح آلفای $0/459$ معنی‌دار است؛ و چون سطح معناداری به دست آمده از نظر آماری قابل قبول نمی‌باشد، لذا فرض همسانی واریانس‌های دو گروه آزمایش و کنترل برقرار است. لذا پیش فرض لازم برای اجرای آزمون تحلیل کواریانس برقرار است.

جدول ۷: نتایج آزمون تحلیل کواریانس در فرضیه کلی

منبع تغییرات	مجموع مجدورات	Df میانگین مجدورات	F	سطح معناداری	ضریب اتا
اثر پیش آزمون	۱۷۵۶/۶۱	۱	۶۶/۴۲	۰/۰۰۱	۰/۵۸۶
اثر گروه	۱۱۰۶/۶۵	۱	۴۱/۸۵	۰/۰۰۱	۰/۴۷۱
خطا	۱۲۴۲/۹۹	۴۷			
مجموع	۳۱۵۱/۴۲	۵۰			
مجموع اصلاح شده	۴۰۳۹/۲۸	۴۹			

مشاهدات جدول ۷ نتایج آزمون تحلیل کواریانس را در فرضیه کلی را نشان می‌دهد. همان‌گونه که از جدول فوق مشخص است در سطر اول پس از تعدیل اثر پیش‌آزمون، نشان تأثیر متغیر مستقل (آموزش هوش فرهنگی) بر متغیر وابسته خودکارآمدی دختران دانش‌آموز است. این تأثیر با مقدار $F=66/42$ و ضریب اتا $0/59$ ، در سطح آلفای $0/001$ معنی‌دار است. همچنین در سطر دوم جدول فوق اثر گروه کنترل را نشان می‌دهد. این تفاوت با مقدار $F=41/85$ و ضریب اتا $0/47$ ، در سطح آلفای $0/001$ معنی‌دار است. به همین جهت این یافته حکایت از آن دارد که آموزش هوش فرهنگی باعث افزایش خودکارآمدی دختران دانش‌آموز در حاضر شده است.

۴-۴-۲- فرضیه فرعی اول: آموزش هوش فرهنگی بر بعد تحصیلی خودکارآمدی دختران دانش‌آموز دوره متوسطه شهر خوی مؤثر می‌باشد.

جدول ۸: نتایج آزمون کولموگروف اسمیرنوف دو گروه در فرضیه فرعی اول

تفاوت مطلق	مثبت	منفی	آماره کولموگروف اسمیرنوف	سطح معنی‌داری
۰/۰۷۵	۰/۰۶۸	-۰/۰۷۵	۰/۰۷۵	۰/۲۰۰
۰/۰۶۹	۰/۵۵	-۰/۰۶۹	۰/۰۶۹	۰/۲۰۰

مشاهدات جدول ۸، نتایج بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها را در مقاله حاضر نشان می‌دهد. نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف در خصوص داده‌های پیش‌آزمون نشان داد که آماره آن $0/075$ که در سطح $0/200$ معنی‌دار است؛ همچنین نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف در خصوص داده‌های پس‌آزمون نشان داد که آماره آن $0/069$ که در سطح $0/200$ معنی‌دار است. بنابراین با توجه به سطوح معناداری فوق فرض نرمال بودن توزیع داده‌ها برقرار است.

جدول ۹: نتایج آزمون لون برای بررسی همسانی واریانس های دو گروه در فرضیه فرعی اول

F	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	سطح معنی داری
۳/۰۶	۱	۴۸	۰/۰۹

مشاهدات جدول فوق نتایج آزمون لون برای متغیر بعد تحصیلی خودکارآمدی دختران دانش آموز در فرضیه فرعی اول تالیف نشان می دهد. درخصوص داده های پیش آزمون با مقدار $F=۳/۰۶$ ، در سطح آلفای ۰/۰۹ معنی دار است؛ و چون سطح معناداری به دست آمده از نظر آماری قابل قبول نمی باشد، لذا فرض همسانی واریانس های دو گروه آزمایش و کنترل برقرار است. لذا پیش فرض لازم برای اجرای آزمون تحلیل کواریانس برقرار است.

جدول ۱۰: نتایج آزمون تحلیل کواریانس در فرضیه فرعی اول

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	Df میانگین مجذورات	F	سطح معناداری	ضریب اتا
اثر پیش آزمون	۸۶۱/۳۴	۱	۱۱۵/۱۹	۰/۰۰۱	۰/۷۱
اثر گروه	۲۴۰/۱۹	۱	۳۲/۱۲	۰/۰۰۱	۰/۴۰۶
خطا	۳۵۱/۴۶	۴۷			
مجموع	۳۸۰۴۰	۵۰			
مجموع اصلاح شده	۱۴۸۱/۹۲	۴۹			

مشاهدات جدول ۱۰ نتایج آزمون تحلیل کواریانس را در فرضیه فرعی اول مقاله را نشان می دهد. همان گونه که از جدول فوق مشخص است در سطر اول پس از تعدیل اثر پیش آزمون، نشان تأثیر متغیر مستقل (آموزش هوش فرهنگی) بر متغیر وابسته بعد تحصیلی خودکارآمدی دختران دانش آموز است. این تاثیر با مقدار $F=۱۱۵/۱۹$ و ضریب اتا ۰/۷۱، در سطح آلفای ۰/۰۰۱ معنی دار است. همچنین در سطر دوم جدول فوق اثر گروه کنترل را نشان می دهد. این تفاوت با مقدار $F=۳۲/۱۲$ و ضریب اتا ۰/۴۱، در سطح آلفای ۰/۰۰۱ معنی دار است. به همین جهت این یافته حکایت از آن دارد که آموزش هوش فرهنگی باعث افزایش بعد تحصیلی خودکارآمدی دختران دانش آموز در تالیف حاضر شده است.

فرضیه فرعی دوم: آموزش هوش فرهنگی بر بعد اجتماعی خودکارآمدی دختران دانش آموز دوره متوسطه شهر خوی مؤثر می باشد.

جدول ۱۱: نتایج آزمون کولموگروف اسمیرنوف دو گروه در فرضیه فرعی دوم

تفاوت مطلق	مثبت	منفی	آماره کولموگروف اسمیرنوف	سطح معنی داری
۰/۱۰۵	۰/۱۰۵	-۰/۰۷۳	۰/۱۰۵	۰/۲۰۰
۰/۱۲۲	۰/۱۲۲	-۰/۰۹۶	۰/۱۲۲	۰/۰۶۰

مشاهدات جدول ۱۱ نتایج بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها را در فرضیه فرعی دوم تالیف حاضر نشان می‌دهد. نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنف در خصوص داده‌های پیش‌آزمون نشان داد که آمار آن ۰/۱۰۵ که در سطح ۰/۲۰۰ معنی‌دار است؛ همچنین نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنف در خصوص داده‌های پس‌آزمون نشان داد که آماره آن ۰/۱۲۲ که در سطح ۰/۰۶۰ معنی‌دار است. بنابراین با توجه به سطوح معناداری فوق فرض نرمال بودن توزیع داده‌ها برقرار است.

جدول ۱۲: نتایج آزمون لون برای بررسی همسانی واریانس‌های دو گروه در فرضیه فرعی دوم

<i>F</i>	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	سطح معنی‌داری
۲/۳۹	۱	۴۸	۰/۱۹۴

مشاهدات جدول فوق نتایج آزمون لون برای متغیر بعد اجتماعی خودکارآمدی دختران دانش‌آموز در فرضیه فرعی دوم تالیف نشان می‌دهد. در خصوص داده‌ها با مقدار $F=۲/۳۹$ ، در سطح آلفای ۰/۱۹۴ معنی‌دار است؛ و چون سطح معناداری به دست آمده از نظر آماری قابل قبول نمی‌باشد، لذا فرض همسانی واریانس‌های دو گروه آزمایش و کنترل برقرار است. لذا پیش‌فرض لازم برای اجرای آزمون تحلیل کواریانس برقرار است.

جدول ۱۳: نتایج آزمون تحلیل کواریانس در فرضیه فرعی دوم

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	<i>Df</i>	میانگین مجذورات	<i>F</i>	سطح معناداری	ضریب اتا
اثر پیش‌آزمون	۹/۵۹	۱	۹/۵۹	۱۱/۱۶	۰/۰۰۲	۰/۱۹
اثر گروه	۱۸/۷۳	۱	۱۸/۷۳	۲۱/۸۰	۰/۰۰۱	۰/۳۲
خطا	۴۰/۳۸	۴۷	۰/۸۶			
مجموع	۳۹۲۴/۱۹	۵۰				
مجموع اصلاح شده	۶۵/۳۸	۴۹				

مشاهدات جدول ۱۳ نتایج آزمون تحلیل کواریانس را در فرضیه فرعی دوم مقاله را نشان می‌دهد. همان‌گونه که از جدول فوق مشخص است در سطر اول پس از تعدیل اثر پیش‌آزمون، نشان تأثیر متغیر مستقل (آموزش هوش فرهنگی) بر متغیر وابسته بعد اجتماعی خودکارآمدی است. این تأثیر با مقدار $F=۱۱/۱۶$ و ضریب اتا ۰/۱۹، در سطح آلفای ۰/۰۰۲ معنی‌دار است. همچنین در سطر دوم جدول فوق اثر گروه کنترل را نشان می‌دهد. این تفاوت با مقدار $F=۲۱/۸۰$ و ضریب اتا ۰/۳۲، در سطح آلفای ۰/۰۰۱ معنی‌دار است. به همین جهت این یافته حکایت از آن دارد که آموزش هوش فرهنگی باعث افزایش بعد اجتماعی خودکارآمدی در این مقاله حاضر شده است.

فرضیه فرعی سوم: آموزش هوش فرهنگی بر بعد هیجانی خودکارآمدی دختران دانش‌آموز دوره متوسطه شهر خوی مؤثر می‌باشد.

جدول ۱۴: نتایج آزمون کولموگروف اسمیرنوف دو گروه در فرضیه فرعی سوم

تفاوت مطلق	مثبت	منفی	آماره کولموگروف اسمیرنوف	سطح معنی داری
۰/۱۱۳	۰/۱۱۳	-۰/۰۶۶	۰/۱۱۳	۰/۱۳۹
۰/۱۲۵	۰/۱۲۵	-۰/۰۹۵	۰/۱۲۵	۰/۰۵۴

مشاهدات جدول ۱۴ نتایج بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها را در فرضیه فرعی سوم مقاله حاضر نشان می‌دهد. نتایج آزمون کولموگروف - اسمیرنوف در خصوص داده‌های پیش‌آزمون نشان داد که آمار آن ۰/۱۱۳ که در سطح ۰/۱۳۹ معنی‌دار است؛ همچنین نتایج آزمون کولموگروف - اسمیرنوف در خصوص داده‌های پس‌آزمون نشان داد که آماره آن ۰/۱۲۵ که در سطح ۰/۰۵۴ معنی‌دار است. بنابراین با توجه به سطوح معناداری فوق فرض نرمال بودن توزیع داده‌ها برقرار است.

جدول ۱۵: نتایج آزمون لون برای بررسی همسانی واریانس‌های دو گروه در فرضیه فرعی سوم

F	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	سطح معنی داری
۰/۹۹	۱	۴۸	۰/۳۴۱

مشاهدات جدول فوق نتایج آزمون لون برای متغیر بعد هیجانی خودکارآمدی در فرضیه فرعی سوم مقاله نشان می‌دهد. در خصوص داده‌ها با مقدار $F=0/99$ ، در سطح آلفای ۰/۳۴۱ معنی‌دار است؛ و چون سطح معناداری به دست آمده از نظر آماری قابل قبول نمی‌باشد. لذا فرض همسانی واریانس‌های دو گروه آزمایش و کنترل برقرار است. لذا پیش فرض لازم برای اجرای آزمون تحلیل کواریانس برقرار است.

جدول ۱۶: نتایج آزمون تحلیل کواریانس در فرضیه فرعی سوم

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	Df	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری	ضریب اتا
اثر پیش‌آزمون	۱۱/۹۹	۱	۱۱/۹۹	۴/۱۸	۰/۰۴۷	۰/۱۰
اثر گروه	۵۴/۷۹	۱	۵۴/۷۹	۱۹/۱۰	۰/۰۰۱	۰/۲۹
خطا	۱۳۴/۸۳	۴۷	۲/۸۷			
مجموع	۲۷۷۳/۷۵	۵۰				
مجموع اصلاح شده	۲۱۷/۶۳	۴۹				

مشاهدات جدول ۱۶ نتایج آزمون تحلیل کواریانس را در فرضیه پژوهشی را نشان می‌دهد. همان‌گونه که از جدول فوق مشخص است در سطر اول پس از تعدیل اثر پیش‌آزمون، نشان تأثیر متغیر مستقل (آموزش هوش فرهنگی) بر متغیر وابسته بعد هیجانی خودکارآمدی دختران دانش‌آموز است. این تأثیر با مقدار $F=4/18$ و ضریب اتا ۰/۱۹، در سطح آلفای ۰/۰۴۷ معنی‌دار است. همچنین در سطر دوم جدول فوق اثر گروه کنترل را نشان می‌دهد. این تفاوت با مقدار $F=19/10$ و ضریب اتا ۰/۲۹، در

سطح آلفای ۰/۰۰۱ معنی‌دار است. به همین جهت این یافته نشان می‌دهد که آموزش هوش فرهنگی باعث افزایش بعد هیجانی خودکارآمدی در تالیف حاضر شده است.

نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از جستار نشان می‌دهد که آموزش هوش فرهنگی بر خودکارآمدی، بعد تحصیلی، بعد اجتماعی و بعد هیجانی دختران دانش‌آموز دوره متوسطه شهر خوی مؤثر می‌باشد. هوش فرهنگی باعث افزایش کارایی افراد، قبول مسئولیت و پیشرفت آنان می‌شود، همسو می‌باشد. باور خودکارآمدی عامل مهمی در نظام سازنده شایستگی انسان است، انجام وظایف توسط افراد مختلف با مهارت‌های مشابه در موقعیت‌های متفاوت به صورت ضعیف، متوسط و یا قوی و یا توسط یک فرد در شرایط متفاوت به تغییرات کارآمدی آنان وابسته است.

راهبردهای شناختی، راه‌های یادگیری و ابزارهای لازم برای یادگیری محتوایند و به ما کمک می‌کنند تا اطلاعات تازه را برای ترکیب با اطلاعات قبلاً آموخته شده و ذخیره‌سازی آن‌ها را در حافظه درازمدت آماده کنیم. لذا با توجه به این که کارکرد مدارس و نظام آموزشی چگونه آموختن و چگونه به یاد سپردن است، دانشجویان با آگاهی ظاهری در مورد سیستم‌های اجتماعی، قانونی و اقتصادی در فرهنگ‌های مختلف و خرده فرهنگ‌ها و دانش رویه‌ای که از طریق مشاهده و تقلید انجام می‌گیرد، دانش هوش فرهنگی خود را افزایش داده، تشابهات و تفاوت‌های فرهنگی را درک می‌کنند که در این میان فرد قادر است یک تصویر و نقشه مناسب از وضعیت اجتماعی داشته باشد تا بتواند به طور مؤثر عمل کند.

چنین به نظر می‌رسد که برخی افراد یا گروه‌های اجتماعی به جای بهره‌گیری از هوش فرهنگی و تقویت آن در تعامل با افراد و گروه‌های اجتماعی از فرهنگ‌های متفاوت بیشتر تمایل دارند تا بر مبنای عقاید قالبی خود عمل کنند. درحالی که عقاید یا قضاوت‌های قالبی نوعی سوگیری یا جهت‌گیری ارزشی منفی یا مثبت نسبت به گروه‌های اجتماعی و فرهنگ‌های دیگر است بهره‌گیری از هوش فرهنگی به دنبال آن است تا با خنثی کردن چنین قضاوت‌های ارزشی (که اغلب تخریب‌گرند تا یاری‌کننده) به گونه‌ای هدفمند و با شناختی عینی به تعامل سازنده و اثربخش با افراد و گروه‌هایی با زمینه‌های فرهنگی متفاوت دست یازد.

هوش فرهنگی نیز به‌عنوان یکی از عوامل مثبت باعث افزایش تنظیم هیجان می‌شود. فردی با هوش فرهنگی می‌تواند به صورت منظم با حالات هیجانی پرخطر مقابله کند. افراد با مهارت‌های بالا در هوش فرهنگی می‌دانند چگونه در موقعیت‌های مختلف برانگیخته شوند. این افراد توانایی کافی، برای فهم و تحلیل تجربه‌های هیجانی خود و دیگران را دارا هستند و این توانایی باعث می‌شود تا به تنظیم هیجان‌ات و ابراز مقاومت در برابر پذیرش رفتارهای منفی کنند. افراد باهوش فرهنگی پایین، از جمع دور شده و لذا در هنگام تنش و آشفتگی، حمایت کمتری از دیگران می‌خواهند؛ البته این افراد در خصوص آشفتگی دیگران هم همین حالت را در پیش می‌گیرند و از افراد دیگر حمایت نمی‌کنند. این‌گونه افراد در درک و فهمیدن عواطف و احساسات دیگران دچار نقص بوده و کمتر با افراد همدلی و همدردی می‌کنند.

منابع

۱. حسین‌زاده، ع؛ عزیزی، م؛ توکلی، ح. (۱۳۹۳). حمایت اجتماعی و رضایت از زندگی در نوجوانان: نقش واسطه‌ای خودکارآمدی و حرمت خود، روان‌شناسی تحولی: روان‌شناسان ایرانی، ۱۱(۴)، ۱۱۴-۱۰۳.
۲. رفوفی، ر؛ ترخان، م؛ قربان شیروودی، ش، نوذری، م. (۱۳۹۱). رابطه بین سوگیری توجه و خودکارآمدی اجتماعی با اضطراب اجتماعی در دختران مقطع متوسطه شهری ساری، پژوهش‌های روان‌شناسی اجتماعی، ۲(۶)، ۲۵-۳۷.
۳. سرمد، ز؛ بازرگان، ع؛ حجازی، ا. (۱۳۸۷). روش‌های تحقیق در علوم رفتاری، چاپ شانزدهم، تهران، انتشارات آگاه.
۴. سیف، ع. ا. (۱۳۸۷). روان‌شناسی پرورشی (روان‌شناسی یادگیری و آموزش)، تهران، انتشارات آگاه.
۵. عسکری، س؛ کهریزی، س؛ کهریزی، م. (۱۳۹۲). نقش خودکارآمدی و رضایت زندگی در پیش‌بینی عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دختر سال سوم دوره ی متوسطه شهر کرمانشاه، مجله روان‌شناسی مدرسه، ۲(۲)، ۱۲۳-۱۰۷.
۶. فولادچنگ، م. (۱۳۸۲). بررسی باورهای خودکارآمدی دختران آموزش استان فارس و ارائه راهکارهای مناسب. مجموعه مقالات هفته پژوهش سازمان آموزش و پرورش استان فارس، آذر ۸۲، ۹۹-۷۵.
۷. قاسمی، و؛ وحید، ف؛ یزدخواستی، گ. (۱۳۸۹). تحلیلی بر هوش فرهنگی والگوی تقویت آن، فصلنامه تخصصی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد، ۴(۹)، ۳۳-۵۰.
۸. محمدی گزستانی، ه؛ امامی، س ع؛ فانی، ح. (۱۳۹۲). رابطه هوش فرهنگی با خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان دانشگاه آزاد بندرعباس، فرهنگ در دانشگاه اسلامی، ۳(۱)، ۱۰۷-۱۳۰.
۹. نریمانی، م؛ رفیق ایرانی، س؛ ابولقاسمی، ع. (۱۳۸۸). مقایسه اثربخشی روش‌های ایمن‌سازی روانی میکنبام و مهارت‌های مطالعه و ترکیبی از هر دو روش در افزایش خودکارآمدی دانش‌آموزان دختر، اندیشه‌های نوین تربیتی، ۳(۵)، ۱۱۱-۱۲۴.
10. Ang, S. & L.V. Dyne (2008). "Conceptualization of Cultural Intelligence". In Ang Soon and Linn Van Dyne (Eds.). Handbook of Cultural Intelligence: Theory, Measurement and Application (P.3-15). New York: M.E. Sharpe, Inc.
11. Bandura, A. (1997). Self-efficacy: The exercise of control. New York: W.H. Freeman.
12. Pajares (2002). Overview of social cognitive theory and of self efficacy. Retrieved June 1, 2002, from <http://www.emory.edu/EDUCATION/mfp/eff.Html>.

The Effect of Cultural Intelligence Education on Self-Efficacy of High School Students in Khoy

Roqieh Yingji¹, Mohammad Yingji²

1- M.A. in Educational Sciences, Curriculum, Urmia Azad University, Elementary School Teacher of Khoy

2- Bachelor's Degree, Civil Engineering, Khoy Azad University, Elementary School Teacher of Khoy

---

Abstract

Every society uses institutions to meet the vital needs of individuals, one of the most fundamental of these institutions is the educational institution that the education of automatic, capable and needed people in cultural and social development is a sign of its critical role. In the meantime, the school is an institution that, in addition to the aim of promoting and promoting the level of knowledge, increases the students' beliefs and their academic doodle. The aim of this study was the effect of cultural intelligence education on self-efficacy of high school students in Khoy. The study population consisted of all high school female students in Khoy city, among whom 50 were selected by available sampling and were placed in two experimental and control groups (25 each). The research method was semi-experimental and the instruments were Morris Self-Efficacy Questionnaire 2001 By performing pre-test before the experimental operation, and post-test after the experimental performance on both groups, the data were collected and then the difference between pre-test and post-test scores was investigated by covariance analysis, which after analyzing the data, it was found that cultural intelligence training is effective on overall self-efficacy and educational, social and emotional dimensions of self-efficacy and improves self-efficacy and its dimensions in students. The high school girl becomes the city of Khoy.

Keywords: Cultural Intelligence, Self-Efficacy, Female Students, Secondary School

---